

Subject Area
Nursing

Year: 2022
Vol: 8 Issue: 100
PP: 2494-2501

Arrival
17 June 2022
Published
31 July 2022

Article ID Number
63604

Article Serial Number
26

Doi Number
<http://dx.doi.org/10.29228/8/sss.63604>

How to Cite This Article

Ceylantekin, Y. & Doğan, A. (2022). "Hemşirelik Öğrencilerinde Mobbingin GÜdülenme Kaynakları Ve Sorunlarına Etkisi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:8, Issue:100; pp:2494-2501

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

1. GİRİŞ

"Mobbing" kavramı çalışma hayatında gözlemlenen psikolojik taciz davranışlarını ifade etmek için kullanılmıştır. Mobbing, psikolojik yıldırma, psikolojik şiddet ve psikolojik taciz şeklinde de isimlendirilmektedir. Mobbing terimi, ilk kez 1960'lı yıllarda; K. Lorenz tarafından, daha sonra çocuklar arasında anlaşmazlıkları inceleyen Heinemann tarafından kullanılmıştır (Kara ve Kaya 2021; Demir ve ark., 2014; Karakuş, 2011; https://www.tih.gov.tr/upload/file_editor/2021/02/1612789982.pdf).

Mobbingin sonuçlarının tüm toplumu ilgilendirmesi, kişisel ve toplumsal ilişkilere zarar vermesi nedeniyle her geçen gün üzerinde biraz daha durulmaktadır (Öztürk, 2019). Mobbing; çalışan kişiyi aşağılama, itibarsızlaştırma, tecrit yoluyla zorlamasıdır. Özellikle sağlık profesyonelleri söz konusu olduğunda, bu etkiler daha da derinleşmektedir, çünkü profesyonel bir ekipteki kötü ilişkiler, hizmet kalitesini düşürdüğü için hasta bakımını da önemli oranda etkilemektedir. Hasta bakım kalitesinin düşmesi ise hastanede kalış süresini uzatmaktadır. Mobbing davranışları belli sıklıkta ve sürede oluşmaktadır. Sıklığı ve uzun süre devam etmesi nedeniyle, çalışanlarda ciddi zihinsel, psikosomatik ve sosyal tükenmişlik yaşanmasına zemin hazırlamaktadır (Durmuş ve ark., 2018; Polat, 2012). Mobbing uygulamaları arttıkça kişilerin işten ayrılma durumları artmakta ve kişilerin kuruma olan inanç ve beklentileri kaybolmaktadır (Karakuş, 2011). Mobbinge maruz kalanlarda, uykusuzluk, iştahsızlık, depresyon, endişe, hareketsizlik, ağlama nöbetleri, unutkanlık, alınganlık, ani öfke, panik atak, tepkisiz kalma, yaşam arzusu kaybı, daha önceleri hoşlandıkları şeylerden doyum almama gibi davranış ve düşünce değişiklikleri gözlenebileceği bildirilmektedir (Polat ve Pakiç, 2012).

Hemşirelik Öğrencilerinde Mobbingin GÜdülenme Kaynakları Ve Sorunlarına Etkisi

The Effect of Mobbing on Motivation Sources and Problems in Nursing Students

Yeşim CEYLANTEKİN¹ Ayşe DOĞAN²

¹ Dr. Öğr. Üyesi., Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Afyonkarahisar, Türkiye

² Hemşire, Bursa, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamada mobbinge maruz kalma durumlarını ve güdülenme kaynaklarına etkisini araştırmak için yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte araştırmanın örneklemini, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü 2.,3.,4. sınıfta okuyan 247 öğrenci oluşturdu. Araştırma 14 Şubat-14 Temmuz 2018 tarihlerinde yapıldı. Veriler literatür taranarak oluşturulan soru formu ve "Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği" ile toplandı. Verilerin analizinde yüzdelik, ortalama, standart sapma, ki kare, t testi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 22.5±1.76'dır. Öğrencilerin %60,7'si kadın, %39,3'ü erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %58,3'ü mobbinge maruz kaldığını ifade etmişlerdir. En fazla mobbinge maruz kalma nedenleri; uygulamada yetersizlik (%40,8), stajyer öğrenci olması (%36,2), nedensiz (%23)dir. Öğrencilerin ölçek toplam puanı 78.02±8.90' dır. Öğrencilerin içsel güdülenme faktörü güvenilirlik katsayısı alfa değeri =.723; puan ortalaması 40,21±7,28 olarak bulunmuştur. Mesleği sevmeye durumu ile içsel güdülenme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0.05)

Sonuç: Öğrencilerin en yüksek güdülenme düzeyi içsel güdülenme olarak bulunmuştur. Öğrencilerde mobbing durumunun güdülenme ve mesleği farkındalık durumlarına olumsuz etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güdülenme, Hemşirelik öğrencileri, Mobbing

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to investigate the exposure of nursing students to mobbing in clinical practice and its effect on motivation sources.

Methods: The sample of the descriptive type of research, Afyon Faculty of Health Sciences Department of Nursing 2nd, 3rd, 4th. created 247 students studying in the classroom. The research was conducted between 14 February and 14 July 2018. The data were collected with a questionnaire created by scanning the literature and the Motivation Sources and Problems Scale. In the analysis of the data, percentage, mean, standard deviation, chi square, t test were used.

Results: The mean age of the students was 22.5 ± 1.76. 60.7% of the students were female and 39.3% were male. 58.3% of the students participated in the study stated that they were exposed to mobbing. Causes of exposure to mobbing; in practice (40.8%), internship (36.2%), without reason (23%). The scale total score of the students is 78.02±8.90. The students' internal motivation factor reliability coefficient alpha value = .723; the mean score was 40,21 ± 7,28. A statistically significant difference was found between liking the profession and intrinsic motivation.

Conclusion: The highest motivation level of the students was found to be intrinsic motivation. It has been concluded that mobbing has a negative effect on students' motivation and occupational awareness.

Keywords: Motivation, Nurse Students, Mobbing

Sağlık sektörü, önemli derecede mobbing olaylarının yaşandığı alan olarak görülmektedir. Sağlık çalışanları iş yerlerinde psikolojik şiddete maruz kalmada riskli bir meslek grubu olduğu değerlendirilmektedir. Hemşireler, en yaygın olarak sözel saldırılarla birlikte, hastalar tarafından da farklı saldırganlık biçimlerine maruz kalmaktadır (Durmuş ve ark., 2018; Çınar ve ark., 2016; Özdemir ve ark., 2013; Hutchinson et al., 2010). Özellikle yataklı servis birimlerinde çalışan hemşirelerin, poliklinikte çalışanlara göre daha sık saldırganlık durumuna maruz kaldığı bildirilmiştir (Kowalczyk ve Krajewska, 2017). Yoğun ve stresli bir alan olarak görülen hastanelerde çalışma şartları, nöbetler, olanakların yetersiz olması, adaletsizlikler, tükenmişlik durumu gibi sebepler mobbing gelişme durumunu arttırmaktadır (Kowalczyk ve Krajewska, 2017; Karsavuran ve Kaya, 2017; Hutchinson et.al., 2010).

Mobbing, öğrencilik döneminde de olumsuz birçok etkiye neden olmaktadır. Ebe ve hemşire öğrencilerin mobbinge maruz kalmaları memnuniyetsiz, mutsuz olmalarına ve iş performanslarında azalmaya neden olmaktadır. Bu durum hemşirelik bakımının kalitesini düşürmesi açısından da tehlike oluşturmaktadır (Güven ve ark., 2012). Hemşirelik öğrencilerinin karşılaştıkları stres durumlarında etkili başa çıkma stratejilerini geliştiremedikleri ve özellikle ruhsal hastalık belirtileri gösteren öğrencilerin baş etme yöntemlerinin etkin olmadığı belirlenmiştir (Güler ve Çınar, 2010). Oysa hemşirelik eğitiminde problem çözme yeteneği güçlü, öğrenme güdüsü yüksek öğrencilerin yetiştirilmesi, bunun için de eğitim kalitesinin artırılması oldukça önemlidir.

Güdülenme, öğrenme davranışını etkileyen önemli bir bileşen olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle güdülenmenin kontrolü de üzerinde durulması gereken bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Bu sorunun çözümü için öğrencilerin güdülenmesini etkileyen sorunları ile mobbingin etkilerini belirlemek oldukça önemlidir (Özaydınlık Baykara ve Aykaç, 2013; Güler ve Çınar, 2010). Güdülenme, bireyin hareketlerinin yönünü belirleyen, onu harekete geçiren inançları, umutları, değerleri ve düşünceleridir (Yayak ve Top, 2020). Güdülenme, öğrencilerin öğrenme durumuna yoğunlaşan, etkili öğrenmenin oluşmasında rolü olan bir faktördür. Eğitim bağlamında öğrenmeye güdülenmeyi etkileyen faktörler doğal ve yapay olarak değişmektedir. Doğal güdülenmede öğrencinin öğrendikleri onu tatmin eder, gereksinimlerini karşılar ve çözümler üretirken, yapay güdülenmede ise öğretici ödül, pekiştirici ya da ceza gibi yöntemleri kullanmaktadır (Özaydınlık Baykara ve Aykaç, 2013). İçsel güdülenme bireyin içinden gelen, kendi isteği ile başarılı olma isteğidir. Öğrencinin hemşirelik mesleğine ilgi duyması, kendi alanında kariyer yapma talebi, uygulanan eğitimin yaşam kalitesini arttıracacağı inancı içsel güdülenmeye örnektir. Dışsal güdülenme, kişinin dışarıdaki faktörlerden örneğin çalışma ortamından etkilenmesi sonucu oluşur. Eğitim alınan grubun istekli olması, öğrencinin doğru davranışı karşısında takdir görmesi dışsal güdülenme örnekleridir. Olumsuz güdülenmede birey, hareketleri ile elde ettiği sonuç arasında ilişki kuramaz bu nedenle de güdülenme gerçekleşmez (Çelik ve ark., 2014).

Mobbing kavramı bireyi, bakım verdiği kişiyi ve çalışılan kurumu olumsuz etkilemektedir ve çalışma ortamında verim azalarak güdülenme ya da motivasyon davranışlarının azalmasına neden olmaktadır. Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin mobbinge maruz kalma durumları ile mobbingin güdülenme kaynaklarına etkisini araştırmak amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Türü

Araştırma tamamlayıcı türde yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zamanı

Çalışma Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde 14 Şubat-14 Temmuz 2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

2.3. Araştırma Sorusu

- ✓ Hemşirelik öğrencilerinde mobbinge maruz kalma durumları nedir?
- ✓ Hemşirelik öğrencilerinin mobbinge maruz kalma durumlarının güdülenmeye etkisi nasıldır? sorularına yanıt aranmıştır.

2.4. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, belirtilen fakültede 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında hemşirelik bölümünde okuyan çalışmaya katılmaya gönüllü 2,3,4.sınıf iki yüz kırk yedi (n=247) öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmak istemeyen ya da veri formlarını eksik dolduran öğrenciler araştırma dışında bırakılmıştır.

2.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sosyo-demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Öğrencilerin güdülenme düzeylerini belirlemek için ise geçerlilik ve güvenilirliği Acat ve Köşgeroğlu’nun yaptığı 24 sorudan oluşan “Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği” uygulanmıştır (Acat ve Köşgeroğlu, 2006).

2.5.1. Sosyo-demografik Bilgi Formu

Öğrencilerin Sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, yaşadığı yer, ailenin eğitim durumu) gibi değişkenlerini ve mobbing tanımını bilme, maruz kalma durumu gibi mobbinge ilgili soruları içeren toplam 26 sorudan oluşan, literatür taranarak araştırmacılar tarafından hazırlanan soru formudur.

2.5.2. Güdülenme (Motivasyon) Kaynakları ve Sorunları Ölçeği (GKS)

Ölçek, Acat ve Köşgeroğlu (2006) tarafından yapılan ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach’ın alfa katsayısı) katsayısı 0,82 olarak verilmiştir. Çalışmamızda Cronbach’s alfa katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır. Ölçek üç alt boyuttan meydana gelmektedir. Bunlar; içsel güdülenme, olumsuz güdülenme ve dışsal güdülenmedir (Gençay ve Gençay 2007; Acat ve Köşgeroğlu, 2006). İçsel ve dışsal güdülenme alt ölçeklerini içeren maddelerde “hiç katılmıyorum:1, katılmıyorum: 2, kararsızım: 3, katılıyorum: 4, kesinlikle katılıyorum: 5 ‘’ puan verilmektedir. Olumsuz güdülenme alt ölçeğini içeren maddelerde ‘’ ‘hiç katılmıyorum: 5, katılmıyorum: 4, kararsızım: 3, katılıyorum: 2, kesinlikle katılıyorum: 1” puan verilir. Ölçekte içsel güdülenme “en az: 11 – en çok: 55”, dışsal güdülenme “en az: 5 – en çok: 25” ve olumsuz güdülenme “en az: 8 – en çok: 40” olmak üzere toplamda “en az: 24 – en çok:120” puan alınabilir. Her bir alt ölçeğin puanı, ilişkili alt ölçek maddelerinin aritmetik puan ortalaması hesaplanarak belirlenmekte, toplamı kişinin mesleki öğrenme güdülenme düzeyinin puanını oluşturmaktadır. Puanlama skoru ise, verilen puanların toplanması ve toplam puanın 24’e bölünmesiyle elde edilmektedir.

2.6. Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan önce öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilerek öğrencilerden izin alınmıştır. Sosyo-demografik form ve ölçek formları yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veri toplama formlarının doldurulma süresi yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

2.7. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, yüzde, minimum, maksimum) yanında nicel verilerin normal dağılıma uygunluklarına bakıldı. Korelasyon analizi, Kruskal-Wallis ve t testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edildi.

2.8. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma için; Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan onay 02.02.2018 tarih ve 2018/2-48 sayılı karar ile çalışmaya katılmayı kabul eden ve belirtilen kısıtlara uyan öğrencilerden “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur” formu doldurması istenerek onam alınmıştır. Araştırma Helsinki Deklarasyonu İlkelerine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve meslekle ilgili düşünceleri Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik mesleği ile ilgili düşünceleri (n=247)

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş ortalaması 22.5±1.76		
Cinsiyeti		
Kadın	150	60.7
Erkek	97	39.3
Okuduğu sınıfı		
2.sınıf	73	29.6
3.sınıf	90	36.5
4.sınıf	84	33.9
Yaşadığı yer		
Kent merkezi	146	59.0
Köy/ilçe	101	41.0
Mesleği isteyerek seçme durumu		
Evet	163	66.0
Hayır	84	34.0

Mesleği sevmeye durumu		
Severek yapıyorum	174	70,5
Sevmiyorum	73	29,5
Mesleğini değiştirmeyi düşünme durumu		
Evet	113	45,7
Hayır	134	54,3
Meslek seçimini etkileyen kişi		
Kendi isteği	97	39,3
Ailem	136	55,1
Arkadaşım	14	5,6
Aile üyelerinde hemşire varlığı		
Evet var	94	38,1
Hayır yok	153	61,9
Aile tarafından hemşirelik mesleğine duyulan sevgi		
Sevgi duyuyorlar	31	12,6
İstemediler	216	87,4
Kararımı etkilemediler	-	-
Mesleğe hazır hissetme durumu		
Hazır hissediyorum	52	21,1
Hazır değilim	115	46,6
Kararsızım	80	32,4

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların yaş ortalaması 22.5 ± 1.76 'dır. Katılımcıların çoğunluğunu (%70,4) 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilerin %60,7'si kadın, %59'u kent merkezinde yaşamaktadır. Öğrencilerin %66'sı mesleği isteyerek seçtiğini, %70,5'i mesleği severek yaptığını ifade etmiştir. Öğrencilerin %45,7'si hemşirelik mesleğini değiştirmeyi düşünmektedir. Öğrencilerin sadece %39,3'ü kendi isteği ile mesleğini seçmiş, %38,1'inin aile üyelerinde hemşirelik mesleğini yapan birey bulunmaktadır. Öğrencilerin %12,6'sı ailesinin hemşirelik mesleğine olumlu baktığını belirtmiş ve %21,1'i de hemşirelik mesleğini yapmak için kendini hazır hissettiğini ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin mobbing ile ilgili düşünceleri (n=247)

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Mobbing terimini duyma		
Duydum	215	87,0
Duymadım	32	13,0
Mobbinge maruz kalma durumu		
Evet	144	58,3
Hayır	103	41,7
Mobbinge maruz kalma nedeni		
Hiçbir nedenin olmaması	56	23,0
Stajyer öğrenci olması	90	36,2
Uygulamada yetersizlik	101	40,8
Diğer mesleklere kıyasla mobbinge maruz kalma		
Aynı seviyede	47	19,0
Çok daha fazla	160	64,7
Çok daha az	40	14,4
Mobbingin mesleğine etkisi		
Meslekten soğuttu	93	37,6
Özgüvenimi azalttı	112	45,1
Hayat enerjisini olumsuz yönlendirdi	42	17,3

Öğrencilerin birçoğu mobbing terimini bilmekte, %58,3'ü mobbing davranışına uğradığını düşünmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu uygulamada yetersiz olduklarında mobbinge maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler diğer mesleklere göre çok daha fazla mobbinge kaldığını düşünmekte ve bu durumun onların özgüvenini azalttığını ifade etmektedirler (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin mesleği sevmeye durumları ile güdülenme puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=247)

Mesleği sevmeye durumu	İçsel güdülenme X±SS	Dışsal güdülenme X±SS	Olumsuz güdülenme X±SS
Severek yapıyor (n=174)	37.56±5.21	23.55±3.61	27.92±2.21
Sevmiyor (n=73)	25.86±8.32	22.24±4.18	26.89±6.30
t değeri	t=4.32	t=5.02	t=2.13
p değeri	p=0.03	p=0.08	p=0.06

Mesleği severek yapan öğrencilerin içsel güdülenme puanları yüksek bulunmuştur. Mesleği sevmeye durumu ile içsel güdülenme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$) Mesleği sevmeye, severek yapma

durumu ile dışsal güdülenme ve olumsuz güdülenme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Öğrencilerin cinsiyetine ve okuduğu sınıfa bağlı mobbinge maruz kalma durumları (n=247)

Cinsiyet	Maruz kaldığını düşünenler		Maruz kalmadığını düşünen		X	p
	n	%	n	%		
Kadın	89	61.8	45	43.6	16.890	0.003
Erkek	55	38.2	58	56.4		

Kadın öğrenciler daha çok mobbinge maruz kaldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin cinsiyeti ile mobbinge maruz kalma durumları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.005$) (Tablo 4).

Tablo 5. Hemşirelik öğrencilerinin güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları (n=247)

	Ortalama±SS	Puan aralığı
İçsel Güdülenme	40.21±7.28	16-54
Dışsal Güdülenme	29.50±7.10	12-25
Olumsuz Güdülenme	33.50±4.21	9-40
Toplam ölçek Puanı	78.02±8.90	22-114

Öğrencilerin güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeğinden edindikleri puan ortalamaları hesaplanmış, ölçek toplam puanı 78.02±8.90 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin içsel güdülenme düzeylerinin en yüksek olduğu daha sonra sırasıyla olumsuz güdülenme ve dışsal güdülenmenin geldiği belirlenmiştir (Tablo 5).

4. TARTIŞMA

Kara ve Kaya (2021) çalışmasında, sağlık çalışanlarında cinsiyete göre tehdit ve taciz, işe bağlılık arasında ise farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Çelik ve ark. (2014) çalışmasında cinsiyetler arasında anlamlı bir farkın olduğu, hemşirelik öğrencilerinin mesleksi öğrenim güdülenme seviyeleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olduğu ($p=0.00$) ve hemşirelik bölümünü daha çok kadın öğrencilerin tercih ettiği belirtilmiştir. Ateş ve ark. (2014), çalışmasında kadın öğrencilerin mobbinge uğrama oranlarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Benzer çalışmada kadın hemşirelerde mobbing davranışına daha sıklıkla rastlandığı belirtilmiştir (Bahçeci Geçici ve Sağkal, 2011). Durmuş ve ark. (2018) yaptığı çalışmada da mobbing davranışına uğrama ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmamızda kadın öğrencilerin daha çok mobbinge maruz kaldığını ifade etmesi, mesleğin daha çok kadın cinsiyetinden oluştuğu için karşılıklı ilişkilerde problem yaşandığını, kadın cinsiyetinin kendine özgü kişilik özelliklerini mesleğe olumsuz yansıtılabileceği gerçeğini akla getirebilir. Hemşirelik öğrencilerinin güdülenme seviyeleri ile okudukları sınıfları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bunun bir sonucu olarak öğrencinin hastane uygulamasında yaşadığı olumsuz davranışlar ve yaşadıkları stresin sınıf farkı gözetmeksizin tüm yıllarda olabileceğini düşündürmektedir.

Öztürk ve Ulaş Karaahmetoğlu (2019) çalışmasında öğrencilerin mobbinge maruz kalma nedeni olarak daha çok nedeni olmaksızın, kıskançlık, eğitim durumu ve staj başarısızlığını ifade ederken çalışmamızda mobbing davranışının en önemli nedeni uygulamadaki yetersizlikler olarak görülmektedir. Öğrenciler daha çok uygulamada hemşirelerin beklentilerini karşılamada bazen yetersiz kalmakta ve bu durum öğrencide yetersizlik duygusu oluşturduğunu düşündürmektedir. Bu sonuç uygulama alanında yetersiz olduğunu düşünen öğrencinin güdülenme ve motivasyon davranışlarında da düşme olabileceğini akla getirebilir.

Çelik ve ark. (2014), yardımcı olmayı sevme, mesleki güdülenme seviyelerinde etkili olduğu belirlenmiş olup diğer nedenlerin güdülenme düzeylerinde farklılık göstermediği saptanmıştır. Çalışmamızda öğrencilerin büyük kısmı hemşirelik mesleğinin tercihinde meslek sayesinde daha çok insana ulaşılabilirlik ve yardım ön plana çıktığını ifade etmiştir (%85). Diğer yandan mesleği severek yapma öğrencilerin içsel güdülenme durumlarını arttırdığı için mesleğin gücünün ortaya konması, kanıtı dayalı uygulamaların ders içeriklerine eklenmesi, öğrenciler ile araştırmalar yapılması onların çalışmalara dahil edilmesinin mesleğe olan sevgi ve bağlılıklarını daha çok arttıracığı düşünülmektedir.

İsviçre sağlık bakım evlerinde mobbing olaylarının incelendiği çalışmada, liderlik desteğinin azlığı, etkin olmayan takım çalışması ve personel kaynaklarının algılanan yetersizliğinin mobbing davranışına olumsuz etki ettiği belirlenmiştir (Tong et.al., 2017). Özlü ve ark. (2014), yaptığı çalışmada hata yapma korkusunun ve iletişim kurduğu insanların yarattığı baskının öğrenmeyi olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Benzer şekilde çalışmamızda da öğrenmeyi olumsuz etkileyen durumlar arasında; hata yapma korkusu, birlikte eğitim aldığı grubun derse ilgisizliği, isteksizliği ve baskısı öne çıkan maddeler arasındadır.

Öğrencilerin %62,5'i toplumda hemşirelik imajının olumsuz algılandığını belirtmiştir (Tan ve ark., 2007). Çalışmamızda da öğrencilerin büyük kısmı (%63,1) hemşirelik mesleğinin toplumda kabul görmesini sağlayacak bir meslek olduğunu düşünmediğini ifade etmiştir. Öğrenciler tarafından mesleğin sosyal medyada meslek imajının

olumsuz görülmesine neden olan durumlar, öğrencinin motivasyon ve güdülenmesinde olumsuz etkilere neden olabildiğini düşündürmektedir. Bu konuda çalışmalar yaparak olumsuz güdülenmenin azaltılabileceği düşünülmektedir. Aile üyeleri arasında hemşire bulunan öğrenci sayısı az olmasına rağmen ailelerin çocuklarının hemşirelik mesleğini seçmesini istememesi (%87.4) ise ailelerin de güdülenme düzeylerinin yükseltilmesi gerekliliğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda hemşirelik öğrencilerinin bölümü kendi istekleri doğrultusunda seçme oranı (%39,3) oldukça düşüktür. Öğrencilerin mesleği isteyerek seçme durumlarının azlığına karşılık öğrencilerin mesleği sevme durumları %70,5 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencinin aslında aldığı eğitimle içsel güdülenmesini arttırdığını ve başlangıçta olumsuz olarak mesleği seçmesine rağmen sonradan mesleği sevdiğini göstermektedir. Özveren ve ark. (2017), yaptığı çalışmada öğrencilerin mesleği sevme oranı %76,0'dır. Belirtilen çalışmada mesleği kendi isteği ile seçme durumu ise %40,6 olarak belirtilmiş ve sonuç benzer niteliktedir. Çalışmada öğrencilerin ailesinde sağlık çalışanı olmayanlarda mesleki güdülenme düzeyinde farklılık göstermektedir. Bizim çalışmamızda ise ailesinde sağlık çalışanı olma ile mesleki güdülenme arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$).

Olgun ve ark. (2013), öğrencilerin büyük kısmı (%60,4) mobbing terimini bildiğini belirtmiş çalışmamızda da mobbing terimini duyma oranı oldukça yüksektir. Yine öğrencilerin %58,3'ü mobbing'e uğradığını ifade etmiştir. Mobbing'e uğrama durumunun artması nedeni ile mobbing teriminin duyulması aynı oranda artmaktadır. Bilgin ve Ocakçı (2011), kendi isteği ile bölüm seçimi yapmış olan öğrencilerin daha fazla oranda mesleki çalışmalara katıldığı belirtilmiştir. Çalışmamızda da benzer şekilde mesleği isteyerek seçen öğrencilerin mesleği daha severek yaptığı (%70,5) motivasyonlarının daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Doğan ve Yıldırım (2019) çalışmasında güdülenme kaynakları ve sorunları ölçeğinden aldıkları toplam madde puan ortalaması 79.58 ± 10.94 'dür. Çalışmamızda da benzer şekilde ölçek toplam puanı ise 78.02 ± 8.90 ' dır. Çalışmamıza katılan öğrencilerin içsel güdülenme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Çelik ve ark. (2014), çalışmasında öğrencilerin içsel güdülenme düzeyleri yüksek bulunmuştur. Farklı olarak başka bir çalışmada dışsal güdülenme düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir (Gençay ve Gençay, 2007). Korkmaz ve ark. hemşirelik öğrencilerinin içsel ve dışsal güdülenmelerinin yüksek, güdülenme sorunu taşıyan durumları ise az yaşadıkları görülmektedir (Korkmaz ve İpekçi, 2015). Özlü ve ark. yaptığı çalışmada da olumsuz güdülenme puan ortalamalarının daha çok olduğu belirtilmiştir (Özlü ve ark., 2014). Farklı bir çalışmada mobbinge uğradığını bildiren sağlık çalışanlarının içsel motivasyon ortalamaları anlamlı şekilde düşük bulunmuştur (Yayak ve Tok, 2020). İçsel güdülenmenin öğrenmede daha etkili ve daha uzun süreli güdülenme sağladığı, eğitim sürecinde ve çalışma hayatında meslek kalitesi ve hasta bakım kalitesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İçsel güdülenme sağlayan öğrenci özellikle hastane uygulamalarında otokontrol sağlayarak eksik konularını tamamlama yönünde daha başarılı olacağı düşünülmektedir. Çalışmamızda içsel güdülenmenin diğerlerinden yüksek olması kendi alanına ilgisi, kariyer yapma talebi ve uygulanan eğitimin yaşam kalitesine etkili olduğu inancını düşündürürken, içsel güdülenmenin daha yükseltilmesi gerektiği de ön plana çıkmaktadır. İçsel güdülenmenin daha yüksek çıkmasına engel olarak olumsuz güdülenmenin öğrencilerde ikinci yüksek çıkan güdülenme türü olması ile ilişki kurulabilir. Çünkü olumsuz güdülenmede birey, hareketleri ile elde edilen sonuç arasında ilişki kuramadığı için güdülenme olmamaktadır. Diğer yandan çalışmamızda dışsal güdülenmenin referans aralıktan yüksek çıkması öğrencinin mesleki güdülenmede çevresinin etkisinin önemli olduğunu yansıtmaktadır. Ailelerin çocuklarını hemşirelik mesleğine yönlendirmedeki sınırlılıkları ve sosyal medyada hemşireliğin imajı, zorluğu gibi pek çok faktöre bağlı olduğunu düşünmekteyiz. İçsel güdülenmenin artırılması için yaptığı eylemin ya da hareketin farkında olması önem kazanmaktadır. Mesleği seçerken kararsız olduğunu belirten hemşire adaylarına karşı motivasyonun artırılması için düzenlenen kongre, konferans, seminer gibi etkinliklere katılımının artırılması ve toplumun meslekler hakkında bilgi ve tutumlarının tekrar gözden geçirilmesi sağlanmalıdır.

4.1.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin araştırmaya katılmak için zaman ayırmaması ya da çalışmaya katılmayı kabul etmemeleri nedeniyle tüm öğrencilerle ilgili verilere ulaşılamamıştır. Diğer yandan 1.sınıf öğrencileri henüz klinik deneyimi olmaması nedeniyle çalışma dışı bırakılmıştır. Bunlar araştırmadaki sınırlılıklar olarak değerlendirilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinde güdülenme durumunun cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çalışmamızda kadın öğrenciler daha çok mobbinge maruz kaldığını ifade etmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin içsel güdülenme düzeyleri yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin meslek tercihi, mesleğe bakış açısı, ailenin ve toplumun hemşireliğe bakış açısı, hemşirelik mesleğinin konumunun, hemşireliği sevme durumlarının, mesleki güdülenmelerinde etkili

olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerde mobbing durumunun güdülenme ve mesleği farkındalık durumlarına olumsuz etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Hemşire akademisyenlerin ve klinik hemşirelerin, öğrencilerin en çok mobbing nedeni olarak gösterdiği uygulamadaki yetersizliği konusunda işbirliği ve güdüleyici davranışlarda bulunmasının öğrencide motivasyon ve güdülenmeyi arttıracakı düşünülmektedir.

Öğrencilerin maruz kaldığı mobbing davranışının belirlenmesi, bu davranışın nedeninin araştırılarak bununla baş etme yollarının üretilmesinin kendine güven, etkin iletişim, problem çözme yeteneği, mesleği benimseme ve mesleği sahiplenme bilincinin öğrenci iken geliştirilmesinin güdülenme davranışının geliştirilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

1. Acat, M.B., Köşkeröglü, N. (2006). Güdülenme Kaynakları ve Sorunları Ölçeği. *Anatolian Journal of Psychiatry*,7:204-210.
2. Ateş, D., Kaplan, A., Öztürk, S., Zorlu, Ö., Akburak, M., Çelikel, E., et al. (2014). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinde Klinik Stajda Mobbing. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1):30-38.
3. Bahçeci Geçici, N., Sağkal, T. (2011). Ödemiş'te Çalışan Hemşirelerin Mobbinge Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1): 53-62.
4. Bilgin, Z., Ocakçı, A. (2011). Ebelik Öğrencilerinde Mesleki Güdülenme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3):40-46.
5. Çelik, S., Şahin, E., Dadak, F. (2014). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleki Güdülenme Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *HSP*, 1(2):43-56.
6. Çınar, H., Korkmaz, A., Yılmaz, D. (2016). "Hemşirelerde Mobbing". *J hum rhythm*, 2(2):89-93.
7. Demir, G., Bulucu, G., Özcan, A., Yılmaz, D., Şen, H. (2014). "Hemşirelerin Mobbinge Uğrama Durumlarının Belirlenmesi". *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(1):1-5.
8. Doğan, S., Yıldırım D. (2019). Bir Hemşirelik Fakültesinde İntörmlerin Mesleki Güdülenmeleri ve Stres Kaynakları İlişkisi. *STED*, 28(6):418-429.
9. Durmuş, S., Topcu, İ., Yıldırım, A. (2018). "Mobbing Behaviors Encountered by Nurses and Their Effects on Nurses". *International Journal of Caring Sciences*. 11(2):905-913.
10. Gençay, Ö.A., Gençay, S. (2007). "Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17: 241-253.
11. Güler, Ö., Çınar, S. (2010). "Hemşirelik Öğrencilerinin Algıladıkları Stresörler Ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemlerinin Belirlenmesi". *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi [Sempozyum Özel Sayısı]*, 3:253- 260.
12. Güven, D., Özcan, A., Kartal, B. (2012). "Nevşehir İl Merkezinde Kamuya Bağlı Sağlık Kuruluşlarında Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Mobbing'e Uğrama Durumları". *BSBD*, 1(3): 117-123. doi: 10.5505/bsbd.2012.03511.
13. Hutchinson, M., Wilkes, L., Jackson, D., Vickers, M.H. (2010). "Integrating Individual, Work Group And Organizational Factors: Testing A Multidimensional Model Of Bullying In The Nursing Workplace". *J Nurs Manag*, 2010; 18(2):173-81.
14. Kara, S., Kaya Ş.D. (2021). "Sağlık çalışanlarının psikolojik yıldırma ve algılanan sosyal destek düzeylerinin incelenmesi: Konya ilinde bir uygulama". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 24(2):381-399.
15. Karakuş, H. (2011). "Hemşirelerde Kurum ve Yönetimin Etkisine Bağlı Olarak Yaşanan Mobbing Davranışları". *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 3(5):84-102.
16. Karsavuran, S., Kaya, S. (2017). "The Relationship Between Burnout And Mobbing Among Hospital Managers". *Nurs Ethics*. 24(3):337-348. doi: 10.1177/0969733015602054.
17. Korkmaz, A., İpekçi, N. (2015). "Hemşirelik Eğitiminde Güdülenme: Öğrencilerin İçsel ve Dışsal Güdülenme Kaynakları". *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(2):121-131. doi:10.5222/SHYD.2015.121.

18. Kowalczyk, K., Krajewska-Kula, E. (2017). Patient Aggression Towards Different Professional Groups Of Healthcare Workers. Ann Agric Environ Med. 24(1):113-116. doi: 10.5604/12321966.1228395.
19. Olgun, H., Polatöz, Z., Karaca, A., Çiftçi, S., Öztürk, H., Özorhan, E., et al. (2013). “Öğrencilerin Mobbing Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Bellirlenmesi”. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2 (4):431-442.
20. Özaydınlık Baykara, K., Aykaç, N. (2013). “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Güdülenme Kaynakları ve Sorunları”. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(3):41-55.
21. Özdemir, S., Tosun, B., Bebiş, H., Yava, A. (2013). “Hemşire Kaleminden Mobbing: İş Yerinde Psikolojik Saldırı”. TAF Prev Med Bull, 12(2):183-192.
22. Özlü, Z.K., Gümüş, K., Güngörmüş, K., Avşar, G., Özer, N. (2014). “Sağlık Bilimleri Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Güdülenme Kaynakları ve Sorunlarının İncelenmesi”. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 11(1):47-53.
23. Öztürk, İ. (2019). Türkiye’de Mobbing ile İlgili Sağlık Alanında Yazılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. UIİD-IJEAS, (25):119-136.
24. Özveren, H., Gülnar, E., Özden, D. (2017). “Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”. Turk J Clin Lab, 8(2):57-64.
25. Polat, O., Pakiş, I. (2012). “Mobbing: İş yerinde psikolojik taciz”. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3:211-217.
26. Tan, M., Yuncu, S., Şentürk, Ö., Yıldız, Ö. (2007). “Üniversite Öğrencilerinin Hemşireliğe Bakış Açıkları”. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 10(1):22-29.
27. Tong, M., Schwendimann, R., Zúñiga, F. (2017). “Mobbing Among Care Workers In Nursing Homes: A Cross-Sectional Secondary Analysis Of The Swiss Nursing Homes Human Resources Project”. Int J Nurs Stud, 66:72-81. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2016.12.005.
28. https://www.tihk.gov.tr/upload/file_editor/2021/02/1612789982.pdf Erişim Tarihi: 10.06.2022
29. Yayak A., Top Ö. (2020). Sağlık Çalışanlarında Mobbing (Psikolojik Terör) ve Motivasyon Algıları ile Uyku Kalitesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Edirne Örneği. Turkiye Klinikleri J Foren Sci Leg Med, 17(3):264-276.